

บทที่ 1

บทนำ

ความเปิมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาาเสพติดเป็นปัญหาสังคมที่มีแนวโน้มของความรุนแรงและขยายตัวเพิ่มขึ้นตามความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ดังนั้นในปัจจุบันนานาประเทศทั่วโลก ทั้งประเทศที่กำลังพัฒนาและประเทศที่พัฒนาแล้ว จะต้องเผชิญกับปัญหาาเสพติดอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งนอกจากต้องเผชิญกับปัญหาาเสพติดโดยตรงแล้ว ยังต้องประสบกับปัญหาอื่น ๆ เช่น ปัญหาสุขภาพอนามัย ปัญหาครอบครัว ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาอุบัติเหตุ ปัญหาเกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยของประเทศชาติ รวมทั้งปัญหาโรคเอดส์ ดังนั้นปัญหาาเสพติดจึง ไม่ใช่เป็นปัญหาเฉพาะของคนใดคนหนึ่งหรือสังคมใดสังคมหนึ่งเท่านั้น แต่เป็นปัญหาของทุกคนในสังคม

สำหรับประเทศไทย เมื่อพิจารณาถึงทิศทางการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ สังคม รวมทั้งแนวโน้มของการพัฒนาประเทศ เช่น มีการขยายฐานการผลิตทางอุตสาหกรรมมากขึ้น การเคลื่อนย้ายแรงงานชนบทเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม ประกอบกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นโลกาภิวัตน์ ก็ต้องพึงตระหนักว่า สภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมในอนาคต นอกจากจะเกื้อกูลต่อการพัฒนาแล้ว ยังจะส่งผลให้ปัญหาาเสพติด มีระดับความรุนแรงมากขึ้นด้วย เพราะการขยายตัวทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมจะทำให้เกิดสภาพความจำเป็นหรือความต้องการในการใช้ยาเสพติดของบุคลากรบางอาชีพ บางประเภท สภาพสังคมและการศึกษาที่เน้นความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมมากขึ้น มีผลทำให้บุคคลในสังคมกลับสนใจต่อสภาพความเป็นอยู่ในสังคม เมื่อบุคคลเหล่านั้นปรับตัวไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ก็มีโอกาสมากที่จะหันไปใช้ยาเสพติดแทน นอกจากนี้การปรับตัวเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจนานาชาติของประเทศไทยก็เป็นช่องทางในการลักลอบค้ายาเสพติดเปิดกว้างตามไปด้วย (พยนต์ พันธ์ศรี, 2538, หน้า 1-2)

ปัญหายาเสพติดนั้นไม่ได้เกิดแต่เฉพาะประชากรวัยแรงงานเท่านั้น ปัญหานี้ยังเกิดกับบุคคลในวัยเรียนด้วยเช่นกัน เช่น พ่อ แม่ ผู้ปกครองที่ต้องไปทำงานนอกบ้าน ไม่มีเวลาอบรมสั่งสอนให้ความอบอุ่น ให้คำแนะนำปรึกษาแก่บุตรหลาน บุตรหลานจะได้รับเงินทองแต่ขาดความอบอุ่นทางจิตใจ ทางออกของเด็กเหล่านี้ คือหนีไปหาเพื่อน หาคนที่เอาใจ และในที่สุดก็ถูกชักชวนไปในทางที่ผิด จนถึงขั้นการติดยาเสพติดได้ ซึ่งโทษของยาเสพติดมีหลายประการ คือ โทษต่อตัวผู้เสพติด สุขภาพเสื่อมโทรม ร่างกายผอม ชูบชืด ผิวกลิ้ง สมองเสื่อม เป็นโรคระบบต่าง ๆ ที่ยาเสพติดสามารถไปออกฤทธิ์ ในส่วนของจิตใจ พบว่า อารมณ์ไม่ปกติ บุคลิกภาพเสีย เกียจคร้าน เฉื่อยชา ไม่สนใจตนเอง อีกทั้งยังมีโทษต่อครอบครัว ทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงของครอบครัว นอกจากนี้ยังมีโทษต่อสังคม ที่สำคัญคือเยาวชนที่ควรจะเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพของชาติกลับต้องเป็นผู้ติดยาเสพติด ทำให้ประเทศชาติต้องสูญเสียกำลังสำคัญของชาติได้โดยไร้ประโยชน์

สำหรับปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดของเยาวชนในสถานศึกษา มีแนวโน้มสูงขึ้น รวมทั้งชนิดของยาเสพติดก็มีความร้ายแรงขึ้นตามลำดับ จากสถิติการติดตามแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาของฝ่ายสารเสพติด กองสารวัตรนักเรียน กรมพลศึกษา (2538) พบว่านักเรียนระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นถึงระดับอาชีวศึกษา ส่วนมากการใช้สารเสพติดเริ่มจากบุหรีกัญชา สารระเหย มอร์ฟินจนถึงเฮโรอีน และจากการสำรวจข้อมูลของสถานศึกษา นักเรียน นักศึกษาที่ใช้สารเสพติด ในปีการศึกษา 2537 ของกระทรวงศึกษาธิการ พบว่าสารเสพติดที่ใช้ส่วนใหญ่คือเหล้า บุหรี รองลงมาคือ เฮโรอีน ยาบ้า กัญชา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2538)

ผลการศึกษาของหลายหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการพบว่า การใช้สารเสพติดและการใช้ยาในทางที่ผิดของนักเรียน นักศึกษา ยังคงเป็นปัญหาที่น่าวิตก เนื่องจากพบว่ามี การแพร่ระบาดของสารเสพติดในหมู่นักเรียนทั้งชายและหญิงในทุกระดับชั้นการศึกษา ตั้งแต่ประถมศึกษาถึงอุดมศึกษา เมื่อศึกษาถึงสาเหตุการใช้ พบว่ามีการใช้เนื่องจากอยากทดลองมากที่สุด รองลงมาคือ เพื่อนชวน ความไม่สบายใจ ความต้องการเอาอย่างเพื่อน และการมีเวลาว่างมาก (สำนักงานคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, ม.ป.ป.)

ปัจจุบันปัญหายาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นปัญหาที่สำคัญมาก และการดำเนินการแก้ไขยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร จากการวิเคราะห์แนวโน้มการใช้ยาเสพติดจากอัตราการเข้ารับการ

บำบัดรักษารายใหม่ทุก 6 เดือน ในช่วงปี พ.ศ.2533-2536 ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พบว่าในปี พ.ศ.2536 แนวโน้มของการใช้ยาและสารเสพติดในกลุ่มนักเรียน มีอัตราเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2533 ประมาณ 5 เท่า โดยในปี พ.ศ.2533 มีนักเรียนเข้ารับการบำบัดรักษา จำนวน 448 คน ปี พ.ศ.2534 มีจำนวน 697 คน ปี พ.ศ.2535 มีจำนวน 1,250 คน และในปี พ.ศ.2536 มีจำนวน 2,307 คน ซึ่งในจำนวนนี้ มีนักเรียนที่เรียนอยู่ในระดับมัธยมศึกษามากที่สุด คือร้อยละ 45.52 รองลงมาคือ ระดับอาชีวศึกษา ร้อยละ 38.93 (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, ม.ป.ป.)

จะเห็นได้ว่า ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด มีแนวโน้มจะขยายตัวมากขึ้นในกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษา และปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในขณะนี้ ได้มีการแพร่ระบาดไปทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ โดยเฉพาะจังหวัดเชียงราย ความสำคัญทางด้านยาเสพติดนั้นในฐานะที่จังหวัดเชียงรายเป็นส่วนหนึ่งของดินแดนที่เรียกว่า "สามเหลี่ยมทองคำ" ซึ่งเป็นแหล่งปลูกฝิ่นและผลิตเฮโรอีนที่สำคัญของโลก และจังหวัดเชียงรายมีลักษณะพิเศษกว่าจังหวัดอื่น คือ มีอาณาเขตติดต่อกับต่างประเทศถึง 2 ประเทศ โดยมีเขตที่ติดต่อกับประเทศพม่ามีความยาวประมาณ 101 กิโลเมตร และเขตที่ติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีความยาวประมาณ 149 กิโลเมตร จึงส่งผลให้จังหวัดเชียงราย เป็นพื้นที่ที่เผชิญปัญหายาเสพติดในหลาย ๆ ลักษณะ เช่น ปัญหาการลักลอบปลูกพืชเสพติด ปัญหาการผลิตและการนำเข้า ปัญหาการค้ายาเสพติดรายใหม่ และปัญหาการแพร่ระบาดด้วย นอกจากนี้จะมีที่ตั้งติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีการปลูกฝิ่น การแปรรูปและการลำเลียงยาเสพติดส่งออก 2 ประเทศแล้ว ยังมีความสำคัญด้านเศรษฐกิจ การลงทุน และการท่องเที่ยวทั้งภายใน และกับต่างประเทศมากที่สุดแห่งหนึ่งในจังหวัดภาคเหนือของประเทศไทยอีกด้วย ในจังหวัดเชียงรายนับการเข้ารับการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดแบบตั้งรับในสถานบริการของรัฐ มีจำนวนบำบัดในปี พ.ศ.2539 จำนวน 858 รายและ พบว่า สารเสพติดที่ทำให้การบำบัดจากมากเรียงไปตามลำดับ คือ เฮโรอีน 738 ราย ฝิ่น 77 ราย ผสม 15 ราย สารระเหย 12 ราย กัญชา 3 ราย ยาบ้า 2 ราย สุรา 2 ราย และจากโครงการตรวจสอบการเสพยาเสพติดของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเชียงราย 42 โรงเรียนๆ ละ 45 คน รวม 1,890 ตัวอย่าง ตรวจยืนยันผล 368 ตัวอย่าง หรือประมาณร้อยละ 20 ตรวจสอบผลการเสพยาเสพติด

ในนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคและอาชีวศึกษาจังหวัดเชียงราย 5 วิทยาลัย จำนวน 400 ตัวอย่าง
ตรวจยืนยันผล 120 ตัวอย่างหรือร้อยละ 30 (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย, 2540)

จากปัญหาการแพร่ระบาดของสารเสพติดที่เข้ามาในสถานศึกษา ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจ
ที่จะศึกษาสภาพและปัญหาของผู้บริหารการศึกษา หรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานป้องกัน
ยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย เพราะการดำเนินงาน
แก้ไขปัญหายาเสพติด โดยใช้มาตรการเฉพาะด้านการปราบปรามและบำบัดรักษาใน ยังไม่
ประสบผลสำเร็จ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้มาตรการด้านการป้องกันร่วมด้วย ซึ่งเป็นวิธีการที่
จะช่วยลดปัญหาก่อนที่จะเกิดขึ้น โดยเริ่มศึกษาจากผู้บริหารซึ่งเป็นผู้รับนโยบายจากกระทรวง
ศึกษาธิการและเป็นผู้มีอำนาจในการจัดและวางแผนการดำเนินงานและผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่หรือผู้ช่วย
ผู้อำนวยการ ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน
ซึ่งบุคคลทั้งสองนี้ จะเป็นตัวแทนที่จะชี้ให้เห็นสภาพและปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดใน
โรงเรียน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน โดยนำผลการศึกษาไปประกอบ
การพิจารณากำหนดแนวทางปรับปรุงการปฏิบัติงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน รวมทั้งเป็นการ
กระตุ้นให้ผู้บริหารโรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดความตระหนัก เห็นความสำคัญและให้ความสนใจ
ต่องานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาในการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดของผู้บริหารโรงเรียน
มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตด้านประชากร

การศึกษาค้างนี้จะศึกษาจากประชากรซึ่งเป็นผู้บริหารโรงเรียนและผู้ช่วยผู้บริหาร
โรงเรียนที่รับผิดชอบการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา
จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2540

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพและปัญหาในการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดของ
ผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ตามแผนป้องกันสารเสพติด
ของกระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ.2540-2544) เฉพาะในด้านต่อไปนี้ การให้การศึกษาและเผยแพร่
ความรู้ การพัฒนาสภาพแวดล้อมและกิจกรรมทางเลือก การพัฒนาการบริหารและการจัดการ
การพัฒนาศูนย์ และ การรณรงค์ป้องกันสารเสพติด

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การดำเนินงานป้องกันยาเสพติด หมายถึง การกระทำใด ๆ เพื่อเป็นการป้องกันการ
การเสพยาเสพติดของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย
ตามแผนการป้องกันสารเสพติด กระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ.2540-2544)
2. ยาเสพติด หมายถึง สารเคมีหรือวัตถุชนิดใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกาย ไม่ว่าจะ
โดยรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยประการใด ๆ แล้ว ทำให้เกิดผลแก่ร่างกายและจิตใจ คือมี
ความต้องการจะเสพยาในอยู่ตลอดเวลา ต้องเพิ่มขนาดการเสพยามากขึ้น มีอาการถอนยาหรืออยาก
ยาเมื่อขาดยา และมีสุขภาพทั่วไปทรุดโทรม
3. ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง หัวหน้าสถานศึกษาหรือผู้รักษากฎการแทนหัวหน้า
สถานศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ และผู้ช่วยผู้อำนวยการ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่
ผู้ช่วยครูใหญ่ที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา
ที่เปิดสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัด
กรมสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการศึกษาอาจจะนำไปใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณา แก้ไข ปรับปรุง การดำเนินงาน
ป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน

2. เพื่อเป็นข้อเสนอแนะสำหรับกรมสามัญศึกษา ในการส่งเสริมการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
3. เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้บริหาร โรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้ตระหนักถึงความสำคัญ และสนใจในการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน